

การศึกษาและพัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร
กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
Studying and Developing The Packaging Logo
for Agricultural Products:
A Case of Sufficiency-economy Learning Center,
Bangpla Sub-district, Samutprakarn, Thailand

วันที่รับบทความ : 30 มกราคม 2562

บงกชรัตน์ ถั่วเลิศ¹

วันที่แก้ไขบทความ : 22 กุมภาพันธ์ 2562

พงศ์พินิจ พินิจคำ²

วันที่ตอบรับบทความ : 8 มีนาคม 2562

วรางคณา กรเลิศวานิช³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่และตราสัญลักษณ์เดิมบนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อพัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก จำนวน 3 ท่าน และสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (standardized or

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

e-mail: kaiau58@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

e-mail: pongpinij.sat@gmail.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

e-mail: kornloetwanich.v@gmail.com

structured interview) และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) แบบสอบถาม
ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบร่างตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร และแบบ
ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้ความเห็นว่ามีความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์บน
บรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรรูปแบบที่ 3 ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.63)

คำสำคัญ: ตราสัญลักษณ์ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร

Studying and Developing the Packaging Logo for Agricultural Products: A Case of Sufficiency-economy Learning Center, Bangpla Sub-district, Samutprakarn, Thailand

Received: January 30, 2019

Revised: February 22, 2019

Accepted: March 5, 2019

Bongochrut Lumlert¹

Pongpinij Pinijdam²

Varangkana Kornloetwanich³

Abstract

The purposes of this study were: (1) to study the local context relating to the existing packaging logo of agricultural products at sufficiency-economy learning center, Bangpla sub-district, Samutprakarn. (2) to develop the packaging logo for agricultural products of sufficiency-economy learning center, and (3) to evaluate the satisfaction of people who involve with the packaging logo of agricultural products from sufficiency-economy learning center.

The population in this study consisted of three local leaders or folk-wisdom specialists, three graphic designers and eighty sufficiency-economy learning center's members. The instruments used in this study including: (1) standardized or structure interview (2) participant observation and (3) the questionnaire for measuring suitability and satisfaction of the packaging logos of agricultural products used by sufficiency-economy learning center, Bangpla sub-district Samutprakarn. Data were analyzed to find mean and standard deviation.

¹ Lecturer in Visual Art Design Discipline, Fine Arts Program Faculty of Humanities and Social Sciences
e-mail: kaiau58@gmail.com

² Lecturer in Visual Art Design Discipline, Fine Arts Program Faculty of Humanities and Social Sciences
e-mail: pongpinij.sat@gmail.com

³ Lecturer in Visual Art Design Discipline, Fine Arts Program Faculty of Humanities and Social Sciences
e-mail: kornloetwanich.v@gmail.com

The study founded that the most members of sufficiency-economy learning center indicated the packaging logo number 3 as the highest satisfaction. ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.63$)

Keywords: Logo, Sufficiency-economy Learning Center, Agricultural Products

บทนำ

การพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ สภาพทั่วไปของปัญหา ความต้องการ กระบวนการแก้ไขปัญหา และผู้เกี่ยวข้องในระบบ และปัจจัยภายนอก อันได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ การพัฒนาชุมชน เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่มีกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งองคาพยพ อันมีองค์ประกอบทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยท้องถิ่น เป็นองค์กรหลัก และประชาสังคมเป็นผู้รับประโยชน์ที่ สุขสมบูรณ์ การพัฒนาชุมชน จึงเป็นภาระหน้าที่ของคนทุกคนที่จะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกัน รับผิดชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สุขร่วมกัน เป็นการดำเนินงานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ในทางที่ดีขึ้น เจริญขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถ จัดการกับสถานการณ์ และกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ ในการ ตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังนั้น ชุมชนจะพัฒนา ได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทางใด จึงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชน รูปแบบ การจัดการ และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนนั้นต้องมีทุนทาง สังคมเป็นหัวใจหลักเป็นสำคัญ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ มีภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ ของชุมชนที่สร้างสรรค์ขึ้นมา มีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และกลุ่มหรือ หน่วยงานสาธารณะที่เข้ามาช่วยสนับสนุนและผลักดันเป็นเครือข่าย

จากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัย พบว่าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีนโยบายที่จะผลักดันให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ขยายในวงกว้างที่เน้นการ รักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งยังส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีอาชีพ โดยเริ่มแรกนั้นได้มีการทำปุ๋ยจากผักตบชวา ต่อมาก็ได้มีการขยายขยายทำโรงเรือน ทำปุ๋ยไส้เดือน เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ ทำบ่อปลา นำเศษไม้เหลือใช้มาบด เพื่อทำปุ๋ย อีกทั้งยังปลูกผักสวนครัว แต่ที่โดดเด่นที่สุด คือ การทำปุ๋ยไส้เดือน โดยทางชุมชนได้ตั้งชื่อ ให้กับผลิตภัณฑ์นี้ว่า ฟาร์มไส้เดือนรักษ์ดิน ซึ่งการทำปุ๋ยไส้เดือนนั้นก็ยังไม่สามารถที่จะสร้างรายได้หรือ ขยายออกสู่วงกว้างได้มากนัก เนื่องจากขาดในเรื่องของตราสัญลักษณ์

ยุคนี้ไม่ว่าธุรกิจอะไร ขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ทุนน้อยหรือทุนหนาทุกคนต่างมองหา “ตราสัญลักษณ์” ที่เป็นตัวแทนการขายสินค้า เพราะรายละเอียดในการใช้ชีวิตคนสมัยนี้มีมาก จึงเป็น โจทย์สำคัญที่ผู้ประกอบการต้องสร้างแบรนด์ตัวเองให้โดดเด่นและเป็นที่จดจำเพื่อให้ผู้ซื้อกลับมาซื้อซ้ำ อีกหน เช่นเดียวกับลูกค้านำใหม่ที่ต้องสร้างแรงจูงใจเชื่อเชิญให้มาเลือกซื้อสินค้า แน่นอนว่า ตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ คือ สิ่งแรก หนึ่งในการมองอย่างปฏิเสธไม่ได้ในยุคธุรกิจการแข่งขันตลาด ปัจจุบัน มีลูกค้านำใหม่ให้ความสำคัญและมองจากรูปลักษณ์ของบรรจุภัณฑ์ประกอบกับสินค้านั้น ๆ ที่จะซื้อ ด้วย ซึ่งสินค้าบางชนิดหน้าตาอาจจะเหมือนกัน แต่แตกต่างกันด้วยบรรจุภัณฑ์และความโดดเด่นของแบรนด์

ก็ถือเป็นจุดที่ช่วยดึงดูดให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าชนิดนั้น ๆ ด้วยเพิ่มสูงขึ้นตามสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงสู่ยุคใหม่ที่เป็นยุคแห่งการสื่อสาร บริษัทร้านค้าต่าง ๆ จึงหันมาให้ความสำคัญกับการออกแบบตราสัญลักษณ์ การสร้างแบรนด์เพื่อแข่งขันกับคู่แข่งรายอื่น ๆ

เพราะฉะนั้น แนวคิดการพัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ จึงส่งผลต่อการสร้างแบรนด์ ในการสร้างการจดจำและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับตราสัญลักษณ์บนตัวบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่พัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้มีรูปแบบและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ โดยการออกแบบกราฟิกให้มีความน่าสนใจ สามารถใช้ได้กับทุกผลิตภัณฑ์ สร้างมาตรฐานของสินค้าและสร้างมูลค่าเพิ่ม ดึงดูดใจกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ให้หันมาสนใจผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่และตราสัญลักษณ์เดิมบนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อพัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

- 1.1 ผู้นำชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)
- 1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)
- 1.3 สมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (standardized or structured interview) และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบร่างตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด (open-ended items)

ตอนที่ 2 ภาพร่างตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด (open-ended items)

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร โดยแบ่งแบบประเมินความพึงพอใจออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด (open-ended items) ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด (open-ended items)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแยกตามขั้นตอนได้ดังนี้

- ขั้นตอนก่อนการพัฒนา เป็นการศึกษาบริบทพื้นที่และวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์เดิม

- ขั้นตอนการพัฒนา เป็นการรวบรวมแนวความคิดและนำไปออกแบบร่าง โดยใช้ทฤษฎีหลักการประเมินผลทางการคิดเชิงมนทัศน์ ในการประเมินรูปแบบตราสัญลักษณ์ที่มีความเหมาะสมที่สุด เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก ด้วยวิธีการจัดค่าลำดับคะแนน (rating scale) 5 ระดับ ด้วยแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมเพื่อหาแบบร่างของตราสัญลักษณ์ที่เหมาะสมเพียง 1 รูปแบบ ในการนำไปพัฒนาต่อในขั้นตอนสุดท้าย ก่อนนำไปให้สมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงประเมินความพึงพอใจ

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประเมินความพึงพอใจโดยสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้วยวิธีการจัดค่าลำดับคะแนน (rating scale) 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

4.1 จากการศึกษาพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงนี้ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยแต่เดิมใช้ชื่อว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรสวนแก้วแสน แต่เนื่องจากกลุ่มมีความเข้มแข็งมากและตั้งมาเป็นเวลาประมาณเกือบ 10 ปี ทั้งยังมีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่มอีกมากมาย ทาง กศน. (การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมและตั้งชื่อใหม่ว่าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

4.2 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกตามลำดับชั้น ได้ดังนี้

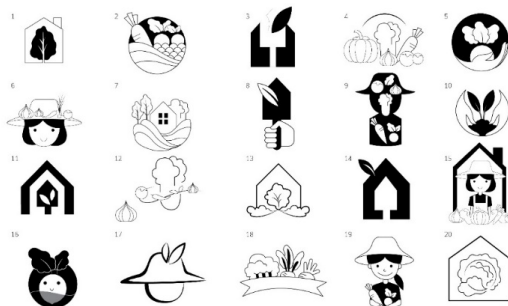
- **ขั้นก่อนการพัฒนา** ผลการศึกษาดราสัญลักษณ์เดิม ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง และอุปสรรค-โอกาสของตราสัญลักษณ์เดิม โดยใช้ตาราง SWOT พบว่า จุดแข็งของตราสัญลักษณ์เดิมสามารถตอบสนองต่อการใช้งานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้ สีสันมีตรงกับสิ่งแวดล้อมและใช้งานง่าย จุดอ่อน คือ ไม่มีชื่อที่จะบ่งบอกว่าเป็นสินค้าประเภทใด ทำให้ไม่เป็นที่จดจำของผู้พบเห็นและสีของตราสัญลักษณ์ไม่แสดงถึงบริบทหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ ทำให้มีอุปสรรค คือ ไม่สามารถนำสินค้าไปขายยังตลาดที่อื่น ๆ ได้

ภาพที่ 1 แสดงตราสัญลักษณ์เดิมของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

- ขั้นตอนการพัฒนา

- ออกแบบร่างจำนวน 20 รูปแบบ (ขาว-ดำ)

ภาพที่ 2 แสดงแบบร่างตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร จำนวน 20 รูปแบบ (ขาว-ดำ)

- ศึกษาบริบทพื้นที่และการใช้สี โดยนำเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนมาเป็นต้นแบบในการตั้งสีนั้น ๆ มาใช้ ได้แก่ สีน้ำเงิน มาจากสีม่อฮ่อมที่เป็นเอกลักษณ์ของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สีส้ม สีเขียว สีม่วง สีน้ำตาล และสีเหลือง มาจากดินและพืชผักปลอดสารที่ทางศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงปลูกไว้เพื่อจำหน่าย

ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร จำนวน 20 รูปแบบ

- ใช้หลักการประเมินผลทางการคิดเชิงมนทัศน์ ในการคัดเลือกรูปแบบ จาก 20 รูปแบบ เพื่อให้เหลือเพียง 3 รูปแบบ เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกประเมินรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด

ภาพที่ 4 แสดงหลักการประเมินผลทางการคิดเชิงนิเทศน์ ในการคัดเลือกรูปแบบ จาก 20 รูปแบบ

จากตารางวิเคราะห์ความเหมาะสมของตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรทั้งหมด 20 แบบ โดยใช้หลักการประเมินผลการคิดเชิงนิเทศน์ เหลือเพียง 3 รูปแบบ ผู้วิจัยสามารถสรุปตามลำดับคะแนนได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ได้แก่ แบบร่างที่ 19 ได้ 13 คะแนน ซึ่งลักษณะเด่น คือ มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีความเป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายได้ดี ลำดับที่ 2 ได้แก่ แบบร่างที่ 4 ได้ 11 คะแนน ลักษณะเด่นของแบบร่างนี้ คือ มีความเป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายได้ดี ลำดับที่ 3 ได้แก่ แบบร่างที่ 15 ได้ 11 คะแนน ลักษณะเด่นของแบบร่างนี้คือ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย

- ได้ตราสัญลักษณ์ที่ได้จากการคัดเลือกรูปแบบจากตารางมโนทัศน์จำนวน 3 รูปแบบ เพื่อนำไปประเมินความคิดเห็นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกที่มีต่อแบบร่างที่มีความเหมาะสมที่สุดในการนำไปพัฒนาต่อ พบว่าแบบร่างที่ 19 จัดอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.57$) ดังตารางที่ 1

ภาพที่ 5 แสดงตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร
ที่ได้จากหลักการประเมินผลทางการคิดเชิงนิเทศน์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการ
ออกแบบกราฟิกที่มีต่อแบบร่างตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร

รายการ	ระดับความคิดเห็น					
	แบบร่างที่ 19		แบบร่างที่ 4		แบบร่างที่ 15	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การสื่อความหมาย	4.67	0.57	4.67	0.57	4.67	0.57
2. ความเป็นเอกลักษณ์	4.33	0.57	4.00	1.00	4.67	0.57
3. การใช้สี	4.67	0.57	4.67	0.57	4.67	0.57
4. การนำไปใช้ประโยชน์	4.67	0.57	4.33	0.57	4.33	0.57
5. เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.67	0.57	4.00	1.00	4.00	1.00
ผลรวม	4.60	0.57	4.33	0.74	4.46	0.65
ระดับความคิดเห็น	เหมาะสมมากที่สุด		เหมาะสมมาก		เหมาะสมมาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแบบร่างที่ 19 จัดอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.57) แบบร่างที่ 15 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.65) และแบบร่างที่ 4 จัดอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากัน (S.D. = 0.74)

หลังจากที่ได้ประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าแบบร่างที่ 19 มีความเหมาะสมในการนำไปพัฒนาต่อมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.57) โดยพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก อีกจำนวน 3 รูปแบบ เพื่อนำไปให้สมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงประเมินความพึงพอใจ

ภาพที่ 6 แสดงตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรที่ได้พัฒนาตามข้อเสนอแนะของ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก (เป็นผลิตภัณฑ์ที่นำมายกตัวอย่าง)

4.3 พบว่าความพึงพอใจของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร รูปแบบที่ 3 ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.63) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร รูปแบบที่ 3

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การสื่อความหมาย	4.73	0.49	พึงพอใจมากที่สุด
2. ความเป็นเอกลักษณ์	4.57	0.60	พึงพอใจมากที่สุด
3. การใช้สี	4.55	0.70	พึงพอใจมากที่สุด
4. การนำไปใช้ประโยชน์	4.32	0.68	พึงพอใจมาก
5. เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.52	0.67	พึงพอใจมากที่สุด
รวม	4.54	0.63	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.63)

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ด้านการสื่อความหมายพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.49) ความเป็นเอกลักษณ์อยู่ในระดับพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.60) การใช้สีพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.70) การนำไปใช้ประโยชน์พึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.68) และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.67)

จากตราสัญลักษณ์รูปแบบที่ 3 ที่ได้รับการประเมินความพึงพอใจมากที่สุด จากสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำจำแนกออกตามรายผลิตภัณฑ์ที่ทางศูนย์การเรียนรู้จำหน่ายได้ดังนี้

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อการพัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร โดยการศึกษาการทำกิจกรรมในแต่ละวันของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ การจำหน่ายสินค้าโดยที่ไม่มีตราสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มแม่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากไม่สามารถนำสินค้าหลาย ๆ ชนิดออกจำหน่ายนอกพื้นที่ได้

2. แบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

- **ขั้นก่อนการพัฒนา** ผลการวิเคราะห์รูปแบบตราสัญลักษณ์เดิม พบว่า จากตารางวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรเดิม ผู้วิจัยพบว่า จุดแข็งของตราสัญลักษณ์เดิมบนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร คือ ตอบสนองต่อการใช้งานของกลุ่มแม่บ้าน สีที่ใช้เป็นต่อสินค้า ใช้งานง่าย จุดอ่อน คือ ไม่มีชื่อบ่งบอกว่าเป็นสินค้าประเภทใด ไม่เป็นที่จดจำต่อผู้พบเห็น สีที่นำมาใช้ไม่แสดงถึงบริบทหรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ อุปสรรค คือ ไม่สามารถนำตราสัญลักษณ์นี้ไปใช้ได้กับทุกผลิตภัณฑ์ ทั้งยังไม่สามารถขยายตลาดในการขายสินค้าได้

- ขั้นตอนการพัฒนา

1) รวบรวมแนวความคิดต่าง ๆ แร้งบันดาลใจในการพัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร

2) พัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร จำนวน 20 แบบ โดยใช้หลักการประเมินผลทางการคิดเชิงมนทัศน์ (ทรงวุฒิ เอกวุฒิจา, 2557, หน้า 153) ในการประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์เพื่อเลือกให้เหลือเพียง 3 รูปแบบ โดยผู้วิจัยพบว่า แบบร่างที่ 19 แบบร่างที่ 4 และแบบร่างที่ 15 มีความเหมาะสมที่จะนำไปประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

3) การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร จำนวน 3 รูปแบบ ทำการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก พบว่า จากแบบร่างที่ 1 มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.57) แบบร่างที่ 2 จัดอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.74) แบบร่างที่ 3 จัดอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.65) ซึ่งผู้วิจัยพบว่า แบบร่างที่ 1 มีความเหมาะสมที่สุด ในการนำไปพัฒนาตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรต่อไป

3. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร พบว่า ภาพรวมการประเมินของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้ความเห็นว่ามีความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรรูปแบบที่ 3 ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.63)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ศึกษาและออกแบบตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตร กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยสามารถ อภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการพัฒนาตราสัญลักษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ ได้ตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรออกมาจำนวน 5 ชิ้น โดยแต่ละตราสัญลักษณ์จะมีชื่อผลิตภัณฑ์กำกับไว้ ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ผ้ามดย้อม 2) ผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน 3) ผลิตภัณฑ์ดินจากผักตบชวา 4) ผลิตภัณฑ์พืชผักปลอดสาร และ 5) ผลิตภัณฑ์น้ำหมักเอนกประสงค์ โดยรูปแบบตราสัญลักษณ์ของทุกผลิตภัณฑ์มาจากตราสัญลักษณ์รูปแบบที่ 3

โดยรูปแบบของตราสัญลักษณ์นั้นสามารถแสดงถึงความเป็นสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ จากการสอบถามความต้องการของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พบว่าศูนย์การเรียนรู้ฯ นี้เกิดขึ้นโดยการรวมตัวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสวนแก้วแสน ที่เริ่มต้นจากการทำเกษตรในครัวเรือน ปลุกผักปลอดสารขาย และต่อมาจึงได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ คือ ทำดินจากผักตบชวา น้ำยาล้างจานและน้ำหมักเอนกประสงค์ ทั้งยังทำผ้ามดย้อมขายและมีกิจกรรมเพิ่มเติมโดยการเป็นวิทยากรสอนมัดย้อม (ย้อมคราม) ให้ชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย ผู้วิจัยจึงออกแบบคาเร็กเตอร์ที่มีลักษณะเป็นแม่บ้านเกษตรกรที่สวมกบใส่เสื้อม่อฮ่อมเพื่อบ่งบอกความเป็นเกษตรกรชาวสวน ทั้งยังสอดคล้องกับการออกไปเป็นวิทยากรสอนมัดย้อม (ย้อมคราม) ของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่คาเร็กเตอร์กำลังยืนอุ้มผัก เนื่องจากการปลุกผักปลอดสารขายเป็นอาชีพเริ่มแรกของสมาชิกในกลุ่ม และเป็นตัวการทุนที่อาศัยอยู่ในบ้าน เพื่อแสดงถึงความความเป็นมิตร ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ที่ทางศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีต่อผู้บริโภค ทั้งยังแสดงถึงความเป็นแม่บ้านเกษตรกรสวนแก้วแสนได้อีกด้วย เพราะศูนย์การเรียนรู้ฯ เปรียบเสมือนบ้านของสมาชิกในกลุ่ม

ภาพที่ 7 แสดงตราสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรจำนวน 5 ชิ้น

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย spss for window. (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทวีเดช จีวบาง. (2547). เรียนรู้ทฤษฎีสี. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

ทรงวุฒิ เอกภูมิวงศา. (2557). หลักการคิดวิเคราะห์เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ พื้นฐานการคิดเชิง

พัฒนาผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: มิน เซอร์วิสเซ็พพลาย

ทองเจือ เขียดทอง. (2548). การออกแบบสัญลักษณ์. กรุงเทพฯ: สิปประภา.

นิรัช สุดสังข์. (2548). การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

นวนน้อย บุญวงศ์. (2539). หลักการออกแบบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประชิด ทิณบุตร. (2530). การออกแบบกราฟิก. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.

พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง. (2550). วิธีวิทยาการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). การออกแบบ. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้งเฮาส์.

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์. (2540). ออกแบบกราฟิก. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.

อุดมศักดิ์ สาริบุตร. (2545). การออกแบบอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบัน

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.